Provedbena faza Sinode na biskupijskim portalima

Nediljko Ante Ančić
nancic@kbf.unist.hr

U današnje vrijeme snažnog i brzog razvoja digitalnih medija internet je postao okosnica suvremenih komunikacija, a mrežne stranice, podcasti, videozapisi i različiti portali svojevrstan su »digitalni prozor« u svijet informacija. Prema rezultatima nekih anketa i drugih istraživanja o informiranosti javnosti i praćenju aktualnih događaja, društvenih tema i različitih pojava internetski portali postali su mnogim ljudima jedan od glavnih izvora informiranja o pojedinim društvenim pitanjima.

Katolička crkva prepoznala je da su elektronički mediji, unatoč nedostatcima i rizicima, postali važan prostor ljudske komunikacije u kojemu ona želi i treba biti prisutna. Oni pružaju različite mogućnosti za naviještanje Evanđelja, ne samo vjernicima nego i onima koji su na rubu crkvenoga života ili su se od Crkve udaljili, a traže odgovore na važna životna pitanja. Korisna su sredstva i za informiranje, duhovnu i teološku izobrazbu te osobnu i zajedničku izgradnju. Pritom nije riječ samo o suvremenim alatima u službi pastoralnoga djelovanja, nego i o virtualnom prostoru u kojemu se mogu razmjenjivati vjernička iskustva, iznositi svjedočanstva vjere i života te jačati međusobna povezanost članova crkvene zajednice. Takva virtualna povezanost, dakako, ne može zamijeniti osobne susrete i konkretno zajedništvo, ali ih može nadopunjavati i podupirati.

Iz prethodno rečenog posve je očito da je osobito za neke oblike rada i zadaće u širokom rasponu pastoralnog poslanja korisno i gotovo nužno služiti se internetom. Ovdje mi nije nakana niti je moguće ulaziti u detaljne raščlambe i kritičke ocjene kako naše mjesne Crkve u tom pogledu stoje. Umjesto toga izdvojio bih samo jednu važnu temu u sadašnjem crkvenom trenutku i propitao koliko je zastupljena na hrvatskim nad/biskupijskim portalima. Rezultati te provjere, kako ćemo vidjeti, nisu ohrabrujući već više zabrinjavajući. Oni ukazuju na neke nedostatke i potrebe u životu i djelovanju naše mjesne Crkve.

Kako službene crkvene mrežne stranice prate ovu etapu Sinode?

Sinoda pod nazivom *Za sinodalnu Crkvu: zajedništvo, sudjelovanje i poslanje* (2021.-2028.) zacijelo je jedan od najvažnijih crkvenih događaja ovoga desetljeća. Za razliku od dosadašnjih redovitih biskupskih sinoda, koje su se odvijale svake treće godine, ova je sinoda, u skladu s novim potrebama Crkve i smjernicama pontifikata pape Franje, dobila drukčiji ustroj s obzirom na temu, trajanje, način sudjelovanja i faze sinodskog procesa.

Tema kojom se bavi nije tek neko pojedinačno pastoralno ili teološko pitanje nego sinodalnost kao bitna dimenzija Crkve, sinodski hod je vremenski znatno proširen i jasno strukturiran u tri etape, a odvija se na trima crkvenim razinama: na razini mjesnih Crkava, biskupskih konferencija i kontinentalnih skupština. Dosadašnjoj središnjoj etapi zborovanju biskupa prethodila je prva etapa savjetovanja s Božjim narodom uz sudjelovanje svih vjernika, dok je treća etapa (2025.-2026.) posvećena provedbi zaključaka sinode u pastoralnom životu Crkve.

S obzirom na novost i važnost Sinode o sinodalnosti, zanimljivo je i znakovito promotriti kako su se mjesne Crkve u Hrvatskoj putem svojih internetskih mreža uključile u tijek provedbene etape, što se može utvrditi pregledom hrvatskih biskupijskih portala.[1] Najprije ćemo ukratko predstaviti važna događanja i dokumente u toj sinodskoj fazi, a zatim pokazati jesu li i na koji način pripremni sadržaji i alati Generalnog tajništva Sinode posredovani vjernicima putem mrežnih stranica pojedinih biskupija.

Smjernice za provedbenu fazu Sinode

U provedbenoj etapi Sinode o sinodalnosti (2025.-2028.) Generalno tajništvo Sinode izdalo je nekoliko važnih dokumenata kojima informira i potiče mjesne Crkve te im daje smjernice da bi se provedbena faza što uspješnije ostvarila i zaživjela u njihovim crkvenim zajednicama.

Nakon što je papa Lav XIV. odlučio nastaviti započetu treću fazu Sinode, Generalno tajništvo objavilo je *Smjernice za provedbenu fazu Sinode* (8. srpnja 2025.)[2] kojima mjesnim Crkvama pruža okvir i donosi skice za daljnji nastavak sinodskog procesa. Istodobno ih ohrabruje da nastave put dijaloga, slušanja i sinodalnosti, donosi kalendar događanja tijekom slijedeće tri godine te ocrtava zadaće glavnih sudionika. Pritom odgovara na ključna pitanja: Što je provedbena faza i koji su njezini ciljevi? Tko su glavni sudionici provedbene faze i

[1] Pregledavanje je izvršeno nakon što su objavljeni važni dokumenti Generalnog tajništva Sinode u kolovozu 2026.

[2] Dokumenti Generalnog tajništva Sinode dostupni su na službenoj mrežnoj stranici te ustanove na nekoliko svjetskih jezika: synod.va.

koje su njihove zadaće i odgovornost? Kako se Završni dokument primjenjuje u provedbenoj fazi? Kojim se metodama i pomagalima pritom treba služiti?[3]

U svom pismu na početku toga dokumenta kardinal Grech podsjeća da postoje mjesne Crkve u svijetu koje s »oduševljenjem slijede sinodski put«. Njima zahvaljuje i potiče ih da nastave tim putem. Zatim spominje i druge mjesne Crkve koje se »još uvijek pitaju kako krenuti s etapom provedbe ili poduzimaju prve korake« te i njih ohrabruje da odvažno idu naprijed te da se s otporima i poteškoćama suočavaju slobodno i široka duha, svjesne da i one mogu dati vrijedan doprinos. Nakon isticanja važnosti uloge sinodskih timova u pojedinim mjesnim Crkvama, tekst Smjernica (2.2.) zaključuje:

> »Stoga je potrebno osnažiti postojeće timove i, prema potrebi, obnoviti njihov sastav, ponovno aktivirati raspuštene timove te ih na prikladan način integrirati, a ondje gdje još nisu uspostavljeni osnovati nove timove.«

Crkva u Hrvatskoj – barem sudeći prema informacijama dostupnim na njezinim mrežnim stranicama – očito pripada ovoj drugoj skupini mjesnih Crkava o kojima govori kardinal Grech, onima koje su još uvijek prilično suzdržane prema sinodalnom procesu. Mrežna stranica Hrvatske biskupske konferencije ne prati ovu treću etapu sinodskog procesa, kao što to čine mrežne stranice nekih drugih biskupskih konferencija, niti donosi prijevode dokumenta Generalnog tajništva na hrvatski jezik. Naše nad/biskupije nisu izvijestile o ovom prvom dokumentu provedbene etape, osim Riječke nadbiskupije – koja ima posebnu poveznicu *Sinodalni hod* na kojoj donosi izvješća o važnijim sinodskim događanjima. Tako je s portala Vatican News preuzela i objavila kratak sažetak spomenutih Smjernica. Nije poznato jesu li neke od spomenutih uputa, s obzirom na sinodske timove, provedene ili primijenjene u našim mjesnim Crkvama.

Susret sinodskih timova u Rimu

U sklopu prošle Jubilejske godine Generalno tajništvo Biskupske sinode organiziralo je u Rimu višednevni susret sinodskih timova i sudioničkih tijela na kojemu se okupilo oko dvije tisuće predstavnika iz cijelog svijeta (24.-26. listopada 2025.). Taj je skup pružio priliku za razmjenu iskustava i pripremu aktivnosti u provedbenoj fazi Sinode. Tijekom nekoliko predavanja, kao i na završnom euharistijskom slavlju s papom Lavom XIV., sudionicima su upućeni snažni poticaji da smjernice Sinode i njezina Završnog dokumenta pretoče u pastoralni život i pojedine strukture mjesnih Crkava te da sinodske ideje i vizije prenesu među vjernike. Na tom susretu nije bilo hrvatskih predstavnika, a događaj nije zabilježen ni na mrežnim stranicama naših biskupija.

[3] S obzirom na taj dokument vidi komentar: A. Čondić, Smjernice za sinodalnu provedbu Sinode 2025.-2028., *Crkva u svijetu*, 60 (2025) 3, 467-476.

Prema skupštinama 2027.-2028: faze, kriteriji i alati za pripremu

Drugi važan dokument Generalnog tajništva, vezan uz pripremu provedbene etape Sinode, nosi naslov: *Prema skupštinama 2027.-2028: faze, kriteriji i alati za pripremu* (20. svibnja 2026.). Tekst na dvadesetak stranica donosi detaljan pregled puta i aktivnosti u trogodišnjem procesu provedbe Sinode o sinodalnosti. Pritom se kao zajednička orijentacija za sve aktivnosti u narednim fazama postavlja temeljno pitanje: *Kako se u vašoj zajednici očituje misionarsko-sinodalna Crkva i koji novi putovi sinodalnosti nastaju u vašoj zajednici?* Ističe se duhovni karakter nastavka sinodskog puta, obilježenog razlučivanjem i razmjenom darova. Navode se i odgovorni za organizaciju pojedinih skupština: dijecezanski biskupi za provođenje biskupijskih skupština, predsjednici biskupskih konferencija i kontinentalnih konferencija za svoja područja. Njihova je zadaća neodgodivo ponovno reaktivirati postojeće sinodske timove, po potrebi ih obnoviti, odnosno imenovati nove timove za dijecezansku, nacionalnu i kontinentalnu razinu. Sastav timova potrebno je prijaviti Generalnom tajništvu Sinode na posebnom obrascu.

Zatim slijede detaljne informacije o sadržaju, metodologiji, odgovornostima, izradi dokumenata i organizaciji skupština tijekom pojedinih faza provedbe Sinode. Skupštine su trenutci vrednovanja i sinteze prijeđenog puta, ali i nov poticaj za sinodalno obraćenje Crkve. Svaka od četiriju faza sinodskog puta naslovljena je ključnim glagolom koji ističe njezin crkveni i duhovni smisao:

SJEĆATI SE – *Faza mjesne Crkve – prva polovica 2027.* Priprema i provedba evaluacijske skupštine u pojedinim biskupijama te izrada Narativnog izvješća i Pisma drugim Crkvama.

TUMAČITI – *Faza biskupskih konferencija – druga polovica 2027.* Održavanje skupština biskupskih konferencija te priprema teološko-pastoralnog izvješća i Pisma drugim mjesnim Crkvama.

USMJERAVATI – *Faza na kontinentalnim razinama – prva četiri mjeseca 2028*. Održavanje kontinentalnih skupština te prikupljanje perspektiva, prioriteta i smjernica.

SLAVITI – *Svečani, završni skup cijele Crkve u Vatikanu.* Prikupljanje, vrednovanje i prenošenje plodova dosadašnjega procesa provedbe Sinode. Papi Lavu XIV. uručuju se prikupljeni prilozi kao rezultati procesa razlučivanja i odgovora na pitanje: *Kako se očituje misionarsko-sinodalna Crkva i koji se novi putovi sinodalnosti otvaraju iz procesa koji smo prošli završetkom Sinode 2021.-2024?*

I ovaj je dokument ostao gotovo posve nezapažen u hrvatskoj crkvenoj javnosti. Kratko izvješće o njemu, u hrvatskom prijevodu, donio je samo portal Riječke nadbiskupije. Nema informacija o tome jesu li pojedine biskupije već ustanovile ili ponovno aktivirale sinodske timove i njihov sastav dostavile Generalnom tajništvu Sinode.

Prisjetiti se: Pratiti pripremu Skupštine vrednovanja u mjesnoj Crkvi

Najnoviji dokument Generalnog tajništva Sinode objavljen je pod engleskim naslovom *Recollecting: Accompanying the preparation of the local Church's evaluation Assembly*. Riječ je o svojevrsnom priručniku za održavanje predviđenih susreta u biskupijama tijekom prvoga polugodišta 2027. godine. IKA ga u svojem hrvatskom sažetku navodi pod naslovom *Prisjetiti se: Praćenje pripremne Skupštine za procjenu u mjesnoj Crkvi* (27. srpnja 2026.). Namijenjen je ponajprije biskupima i sinodskim timovima, a donosi kriterije i praktične smjernice za pripremu i održavanje skupština u mjesnim Crkvama, kao završne etape provedbene faze Sinode o sinodalnosti prije njezina službenog završetka u jesen 2028. godine.

Tekst dokumenta obuhvaća dvadesetak stranica i podijeljen je u tri dijela. U uvodnoj se riječi navodi da ovaj naputak polazi od Završnog dokumenta Sinode (ZD) kao referentne točke te se nastavlja na dva prethodna dopisa Generalnog tajništva o provedbenoj fazi Sinode. Njegova je nakana pružiti pomoć svima koji vode i oblikuju sinodski proces, osobito biskupima, sinodskim timovima i sudioničkim tijelima. Prvi dio polazi od temeljnoga pitanja:

> »U svjetlu puta koji ste prošli nakon završetka Sinode 2021.–2024., a s ciljem da plodove toga procesa predate drugim Crkvama i Svetom Ocu kao dar: Kako se misionarsko-sinodalna Crkva konkretno očituje u vašoj zajednici i koji se novi putovi sinodalnosti otvaraju u vašoj mjesnoj Crkvi?«

Zatim se opisuje kako u tom kontekstu treba organizirati dva međusobno povezana koraka: izradu *Narativnog izvješća* te potom pripremu i održavanje *Skupštine vrednovanja* u mjesnoj Crkvi.

Drugi dio naputka opisuje način pripreme i održavanja *Skupštine vrednovanja* u mjesnoj Crkvi. Naglašava se duhovna dimenzija pripreme, pravodobna dostava Narativnog izvješća sudionicima skupštine, primjena metode Razgovora u Duhu, usvajanje i dostava Narativnog izvješća nacionalnom sinodskom timu te priprema Pisma drugim Crkvama. Nakon što biskup potvrdi oba dokumenta u njihovu konačnom obliku, oni se šalju nacionalnom sinodskom timu, koji ih do 30. lipnja 2027. dostavlja Generalnom tajništvu Sinode u Rimu. Narativno izvješće i Pismo čine doprinos svake partikularne Crkve zajedničkom hodu s drugim Crkvama i cijelom Crkvom.

U trećem dijelu naputka nalaze se različita pomagala za ovu dijecezansku fazu provedbe Sinode. U njemu se sažeto donose informacije o programu, pobliže objašnjava značenje pojedinih pojmova te opisuju sastav, uloge i zadaće sinodskih timova i sudioničkih tijela, kao i značenje skupština vrednovanja.

Jedina medijska objava o ovom trećem važnom dopisu Generalnog tajništva Sinode o sinodalnosti jest kratko izvješće agencije IKA, koje se poziva na Vati-

can News. Naše nad/biskupijske mrežne stranice nisu smatrale važnim zabilježiti objavu ovoga dokumenta niti izvijestiti svoje čitatelje o njegovu sadržaju.

Zaključak

Nakon pregleda mrežnih stranica proizlazi da od 15 hrvatskih (nad)biskupija samo Riječka nadbiskupija ima aktivnu poveznicu *Hod Crkve*, na kojoj objavljuje izvješća o važnijim događanjima u sinodskom procesu na svome području, kao i pojedine dokumente Generalnog tajništva Sinode i studijskih skupina. Na mrežnim stranicama ostalih (nad)biskupija nema vijesti o postojanju ili ponovnoj aktivaciji sinodskih timova.

Stječe se dojam da je naša Crkva prečula činjenicu da Sinoda o sinodalnosti nije završena objavom Završnog dokumenta, nego se nastavlja fazom provedbe, u kojoj je potrebno donesene smjernice i zaključke pretočiti u konkretan crkveni život i djelovanje. S obzirom na tu zadaću, na službenoj crkvenoj razini očito prevladavaju šutnja i izostanak odgovarajuće inicijative. Međutim, ako je sinodalnost jedna od bitnih dimenzija Crkve, što je višekratno istaknuto u različitim izjavama i dokumentima, kako je onda moguće ne posvećivati pozornost toj temi ili je jednostavno smatrati nevažnom?

Može se samo nagađati o uzrocima postojeće suzdržanosti prema sinodalnosti kao načinu življenja i djelovanja Crkve (*forma vivendi et operandi*). Je li možda riječ o narušenoj komunikaciji između crkvenih pastira i vjernika, između biskupa i teologa, o nedovoljnoj osjetljivosti za znakove vremena ili pak o stanovitom strahu od primjene sinodalnih elemenata u pojedinim strukturama i pastoralnom djelovanju Crkve?